

Vergaderjaar 2016–2017

21 501-20

Europese Raad

Nr. 1152

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 7 oktober 2016

Naar aanleiding van het plenaire debat over de informele Europese top in Bratislava op 14 september (Handelingen II 2015/16, nr. 111, item 10), wordt in deze brief nader ingegaan op de verdeling van EU bevoegdheden (exclusief, gedeeld, parallel, ondersteunend, GBVB) in het EU associatieakkoord met Oekraïne.

Zoals in de Kamerbrief van 25 maart jl. (Aanhangsel Handelingen II 2015/16, nr. 2079) eerder is toegelicht geldt in algemene zin dat artikel 3 VWEU bepaalt wanneer de EU exclusief bevoegd is om extern op te treden. De EU is exclusief bevoegd op de terreinen die in lid 1 van art. 3 worden benoemd: (a) de douane-unie; (b) de vaststelling van mededingingsregels die voor de werking van de interne markt nodig zijn; (c) het monetair beleid voor de lidstaten die de euro als munt hebben; (d) de instandhouding van de biologische rijkdommen van de zee in het kader van het gemeenschappelijk visserijbeleid; en (e) de gemeenschappelijke handelspolitiek.

Daarnaast bepaalt lid 2 van art. 3 dat de EU exclusief bevoegd is om een internationale overeenkomst te sluiten indien een wetgevingshandeling van de Unie in die sluiting voorziet, indien die sluiting noodzakelijk is om de Unie in staat te stellen haar interne bevoegdheid uit te oefenen of wanneer die sluiting gemeenschappelijke regels kan aantasten of de strekking daarvan kan wijzigen.

Zoals benoemd in de memorie van toelichting bij de goedkeuringswet van het associatieakkoord (Kamerstuk 34 116, nr. 3) vallen de handelstitels van de overeenkomst grotendeels onder de exclusieve bevoegdheid van de Unie. Hetzelfde geldt voor bepalingen op terreinen die benoemd zijn in artikel 4 VWEU zoals milieu, vervoer, energie en de ruimte van vrijheid, veiligheid en recht, voor zover dergelijke bepalingen EU-wetgeving kunnen aantasten of de strekking daarvan kunnen wijzigen. De Titels IV, V en VI (de art. 25 – 459) van de overeenkomst en de bijbehorende Proto-

collen en Annexen vallen daarmee grotendeels onder de exclusieve bevoegdheid van de EU.

Opmerking verdient echter dat de Europeesrechtelijke jurisprudentie over EU bevoegdheden op extern terrein in ontwikkeling is. Met name is er discussie over de vraag wat onder gemeenschappelijke handelspolitiek valt. De thans lopende procedure bij het Hof van Justitie van de Europese Unie over het handelsakkoord van de Unie met Singapore is in dit verband specifiek van belang.

Bij de regeling van werkzaamheden op 4 oktober (Handelingen II 2016/17, nr. 7, Regeling van werkzaamheden) werd verzocht om een brief van het kabinet naar aanleiding van de NOS berichtgeving van zondag 2 oktober. Deze berichtgeving is niet juist. Zoals de Minister-President ook heeft aangegeven tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen (Handelingen II 2016/17, nr. 3, Algemene Politieke Beschouwingen) is het kabinet actief op zoek naar een oplossing voor de «nee»-stem van het referendum. Daar is nog geen besluit over genomen.

Om de kans zo groot mogelijk te maken dat er recht gedaan kan worden aan de «nee-stem», communiceert het kabinet niet over de routes die onderzocht worden. Dit kan de onderhandelingsruimte alleen maar beperken.

Mocht toch blijken dat er geen oplossing kan worden gevonden die acceptabel is voor alle betrokken partijen, zal Nederland niet ratificeren. Het kabinet is hier altijd duidelijk over geweest.

In het geval dat Nederland besluit het associatieakkoord niet te ratificeren, treedt het associatieakkoord niet in werking. Dat zal er naar verwachting toe leiden dat de samenwerking tussen de EU en Oekraïne op een andere manier zal worden vormgegeven, gezien het grote belang dat andere EU landen en Oekraïne om diverse redenen aan dit associatieakkoord hechten. De 27 andere lidstaten hebben het associatieakkoord immers al geratificeerd, en ook de Europese instellingen wensen de relatie met Oekraïne te verdiepen. Voor de bevoegdheden die tot de EU behoren, is de aangewezen vorm een zogeheten «EU-only» akkoord. Wanneer een EU-only akkoord wordt afgesloten met bepalingen waarover intern met de EU met gekwalificeerde meerderheid wordt gestemd, dan vindt de besluitvorming over het aangaan van een dergelijk akkoord ook met gekwalificeerde meerderheid plaats. Alle Lidstaten, dus ook Nederland, zijn dan gebonden aan dat verdrag.

Voor de lidstatenbevoegdheden, zoals militaire samenwerking, staat het Oekraïne en de EU landen vrij om te zoeken naar een intergouvernementeel instrument om de samenwerking vorm te geven.

In overeenstemming met de motie van het lid Pechtold c.s. (Kamerstuk 34 550, nr. 13) die op 22 september is aangenomen tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen (Handelingen II 2016/17, nr. 3, Stemmingen moties Algemene Politieke Beschouwingen) zal het kabinet uiterlijk voor november een antwoord formuleren op de uitkomst van het referendum.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
A.G. Koenders